

JÓZEF EPIFANI MINASOWICZ

NOWOŁACIŃSKA WARSZAWA

*Przekład wybranych utworów
Józefa Epifaniego Minasowicza*

POD REDAKCJĄ

Beaty Gaj

PRZEKŁAD

Beata Gaj

Joanna Gaj

Miłosława Krogulska

Franciszek Józwicki

Grzegorz Pakowski

Izabela Podlaska-Konkel

Kęty 2024

WYDAWNICTWO

MAREK DEREWIECKI

FUNDAMENTA

Studia z historii filozofii

t. CXXI

Seria pod redakcją Mikołaja Olszewskiego, Zbigniewa Nerczuka
i Antoniego Szweda

© 2024 for the Polish translation by Beata Gaj, Miłosława Krogulska,
Franciszek Józwicki, Grzegorz Pakowski, Izabela Podlaska-Konkel

© 2024 for the English and German translation by Joanna Gaj

© 2024 for the Polish edition by Wydawnictwo Marek Derewiecki

Wydanie pierwsze

Recenzent: prof. dr hab. Jakub Zdzisław Lichański

Wstęp, redakcja, asysta translacyjna: dr hab. Beata Gaj, prof. uczelni
(Wydział Nauk Humanistycznych, Uniwersytet Kardynała Stefana
Wyszyńskiego w Warszawie; ORCID: 0000-0001-9165-2124)

Opracowanie redakcyjne i korekta: Irena Polańska

Projekt okładki i łamanie: Łukasz Derewiecki

Książka dofinansowana przez Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami
Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych KOPIPOL

Na okładce wykorzystano fragment obrazu Bernardo Bellotto, zwanego Canaletto,
Widok Warszawy od strony Pragi.

ISBN 978-83-68182-24-8

Wydawnictwo Marek Derewiecki

ul. Szkotnia 29a, 32-650 Kęty

tel./fax 33/8454149, 603931607

e-mail: wydawnictwo@derewiecki.pl

Księgarnia: www.derewiecki.pl

Dystrybucja: tel. 502637305

WSTĘP

WARSZAWA NOWOŁACIŃSKA?

BEATA GAJ

[...] prezentacja wyboru wierszy któregoś z mniej znanych (co nie znaczy – mniej znaczących) i nie opracowanych dotąd pisarzy [...] mogłaby być nie tylko prawdziwą perelką edytorską, lecz i uzupełnieniem zaległości, zaniedbań i braków badawczych¹.

Powyższe słowa wypowiedziano nieco ponad 25 lat temu odnośnie do publikacji tekstów nowołacińskich, stanowiących wówczas w polskiej humanistyce wciąż nowy nurt badawczy i wydawniczy. Nurt ten ograniczał jednak najczęściej ową „nowołacińskość” do wieku średniowiecza i renesansu, ewentualnie niekiedy poszerzając czas europejskiej, w tym polskiej, twórczości łacińskiej o barok. Tymczasem istnieją przecież świadectwa utworów znacznie później wydanych, także w Polsce, w języku łacińskim, które stanowią prawdziwie nieznaną, „nietrwałą nowołacińskość” – *neolatinitas caduca*, by nawiązać do tytułu artykułu, z którego pochodzi cytowany wyżej fragment. Prekursor polskiej powojennej neolatynistyki, Stefan Zabłocki²,

---

¹ A. Gorzkowski, *Neolatinitas caduca. Piśmiennictwo nowołacińskie polskiego Renesansu w perspektywie historycznoliterackiej*, w: „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” XLII 1998, s. 161–162.

² Stefan Zabłocki (1932–2001) „postać bardzo ważna dla polskiej powojennej neolatynistyki. Związany był z Uniwersytetem Gdańskim, Uniwersytetem Szczecińskim oraz Uniwersytetem Śląskim – tu założył Katedrę Filologii Klasycznej. Istotną częścią Jego działalności było zaangażowanie w zagraniczne życie naukowe, np. udział w kongresach International Association of Neo-Latin Studies, liczne niemieckojęzyczne publikacje, wykłady na uniwersytetach niemieckich, austriackich i szwedzkich. Głównym założeniem Profesora było **przedstawienie piśmiennictwa nowołacińskiego jako literatury przekraczającej granice narodowe, jednoczącą Europę, pozwalającą poznać wspólne**

opracował wprawdzie już w 1977 r.³, wznowiony w XXI w.⁴, syntetyczny przegląd poklasycznego piśmiennictwa łacińskiego (poczynając od upadku Cesarstwa Rzymskiego, a kończąc na wieku XX), pracę tę zaś uznano za niezwykle kompetentne wprowadzenie w zagadnienia literaturoznawcze zarówno dla studentów kierunków filologicznych, jak i dla wszystkich zainteresowanych literaturą powszechną. Cenne były także jego wykłady – szkice poświęcone tejże tematyce⁵. W wyżej wspomianej monografii, zatytułowanej *Literatura nowolacińska. Średniowiecze – renesans – barok*, występuje jednak skojarzenie utworów łacińskich co najwyżej z barokiem, zaś wiekowi XVIII poświęcono zaledwie pół strony. Ponadto okres oświecenia Stefan Zabłocki opisał nie jako oryginalną twórczość w języku łacińskim, lecz jako przekłady na łacinę dzieł ukazujących się wtedy w językach narodowych⁶. Jednak w jednym ze szkiców drugiej wspomnianej tu publikacji podkreślił jakość nauczania łaciny w edukacji jezuickiej, istnienie wierszowanych podręczników poprawnej łaciny, często opartych na materiałach średniowiecznych, a stosowanych przez jezuitów jako wzór dla twórczości ich własnej oraz wychowanków. Podobna tendencja wykorzystania nauczania łaciny w kształceniu literackim, kulturowym i obywatelskim, niepozbawionym łacińskiej kreatywności twórczej, istniała także w szkołach wyznań reformowanych⁷. Bardzo dużo świadectw na ten temat

---

korzenie kulturowe”. Por. <https://lubimyczytac.pl/ksiazka/312050/od-starozytnosci-do-neohellenizmu-studia-i-szkice> (dostęp: 11 listopada 2024). Pogrubienia w tekście, jeśli nie wskazano inaczej: B. Gaj.

³ S. Zabłocki, *Literatura nowolacińska. Średniowiecze – renesans – barok*, w: *Dzieje literatur europejskich*, red. W. Floryan, Warszawa 1977, t. 1, s. 380.

⁴ S. Zabłocki, *Literatura nowolacińska. Średniowiecze – renesans – barok*, red. nauk. P. Urbański, Wydawnictwo Neriton, Warszawa 2010.

⁵ S. Zabłocki, *Od prerenesansu do oświecenia: z dziejów inspiracji klasycznych w literaturze polskiej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1976. Por. także wznowienie i tego wydania: *Stefan Zabłocki. Od starożytności do neohellenizmu. Studia i szkice*, red. T. Sapota, P. Urbański, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2008.

⁶ Stefan Zabłocki wspominał m.in. ukazanie się w XVIII w. łacińskiego przekładu *Bajek* La Fontaine’a (oryginał wydany w 1668 r., przekład łaciński w wyborze 1749 i 1765) oraz *Henriady* Voltaire’a, dzieł uznawanych za reprezentatywne utwory francuskiego klasycyzmu. Por. S. Zabłocki, *Literatura nowolacińska...*, dz. cyt., s. 128.

⁷ Por.m.in. J. Budzyński, *Paideia humanistyczna, czyli wychowanie do kultury: studium z dziejów klasycznej edukacji w gimnazjach XVI-XVIII wieku (na przykładzie Śląska)*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 2003.

posiadamy z terenu Śląska czy Pomorza, a prace nad tym materiałem podejmowały kolejne pokolenia⁸ uczniów⁹ Stefana Zabłockiego. Dziś neolatynistyka jest reprezentowana w każdym polskim ośrodku uniwersyteckim. Są wśród nich instytucje wiodące, jak Ośrodek Badań nad Tradycją Antyczną (OBTA), założony w 1991 r. przez Jerzego Axera, w którym znaczącą rolę odgrywa neolatynistyka, zwłaszcza słowiańska¹⁰. Należy także dodać, iż oprócz wielu edycji i translacji prowadzone są neolatynistyczne badania literaturoznawcze, retoryczne, genologiczne, językoznawcze, a także prace nad udostępnieniem cyfrowym bogactwa tekstów nowołacińskich¹¹. Od czasu publikacji Stefana Zabłockiego i wydawnictw współczesnych mu filologów klasycznych, polonistów i neolatynistów¹² piśmiennictwo „neolacińskie” w polskiej humanistyce postrzegane jest jako zjawisko ponadnarodowe, niczym odrębna literatura, która pozostaje w dialogu z literaturami powstałymi w językach wernakularnych. Autor czerpał zapewne z Maxa

⁸ Przykładem takiej kontynuacji, w której można wyróżnić już trzy kolejne pokolenia badaczy, mogą być publikacje ucznia S. Zabłockiego – Józefa Budzyńskiego m.in. na temat edukacji nowołacińskiej w Europie oraz Polsce i na Śląsku, doktorat Beaty Gaj (tradycje retoryczne nowołacińskiej literatury Śląska) powstały pod kierunkiem tegoż oraz z kolei praca jej uczennicy – pani dr Aleksandry Popiołek-Walicki (doktorat z wyróżnieniem nt. literatury nowołacińskiej wczesnej śląskiej reformacji).

⁹ Oprócz Józefa Budzyńskiego (Katowice – Częstochowa) należy tu wspomnieć przede wszystkim Zofię Głombiowską (Gdańsk) oraz Piotra Urbańskiego (Szczecin).

¹⁰ Jerzy Axer od czasu powstania OBTA zajmował się głównie recepcją kultury antycznej w kulturach i literaturach narodowych Europy Środkowej i Wschodniej. Kierował także ważnymi programami badawczymi, jak np. „Łacina w Polsce. Teksty literackie i dokumenty z Europy Środkowowschodniej”, w których udział brali uczeni (poza polskimi) ukraińscy, białoruscy, litewscy, włoscy i niemieccy, zaś wyniki programu publikowano w zeszytach naukowych „Łacina w Polsce”, t. 1–12, 1995–1998 oraz „Respublica Polonorum a Respublica Litteraria Europaea”.

¹¹ Warto tu podkreślić znaczenie nowego repozytorium UJ o znamiennej nazwie „Neolatina Sarmatica. Biblioteka literatury staropolskiej i nowołacińskiej” pod redakcją naukową Grażyny Urban-Godziek. Por. <https://dh-lab.teipublisher.com/exist/apps/neolatina/home> (dostęp: 14 listopada 2024). Interesujące jest także jedno z najnowszych wydań czasopisma „Terminus” pod redakcją G. Urban-Godziek, F. Schaffenrat i A. Coroleu pt. *Reading and Studying Neo-Latin Authors between ca. 1600 – ca. 1950*, Vol. 26 (2024), 3–4 (72–73).

¹² Należy tu wymienić przede wszystkim: Mieczysława Brożka, Marię Cytowską, Juliusza Domańskiego, Elżbietę Sarnowską-Temeriusz, Jerzego Starnawskiego i Tadeusza Ulewicza. Bardzo ważne są także ustalenia genologiczne poczynione na podstawie m.in. literatury nowołacińskiej (Teresa Kostkiewiczowa) oraz retoryczne (Jakub Zdzisław Lichański) czy też z perspektywy kulturowej (por. Mieczysław Mejor, *Florilegium. Studia z dziejów kultury łacińskiej w Polsce XIII–XVII w.*, Wydawnictwo Naukowe Sub Lupa, Warszawa 2015).

Manitiusa i jego *Geschichte der Lateinischen Literatur des Mittelalters*¹³, a także z Ernsta Roberta Curtiusa *Europäische Literatur und Lateinisches Mittelalter*¹⁴, zaś w tym samym roku, co praca Zabłockiego, ukazała się słynna synteza Jozefa Ijsewijnja pt. *Companion to Neo-Latin Studies*¹⁵. Dziś jednak, tworząc kompendium neolatynistyczne, należałoby się przyjrzeć dziełom takim jak *Polihistor literacki*¹⁶ Daniela Georga Morhofa z XVII w. oraz kontynuatorom tego typu historii literatury, odkrywającej czasem tylko w katalogach¹⁷ lub spisach nieznane szerzej (lub wcale) nazwiska autorów europejskich, którzy pisali po łacinie, wyłaniającej utwory wspólne, bo łacińskie lub przynajmniej nawiązujące do wspólnego skarbcza śródziemnomorskiego antyku. Lista¹⁸ autorów polskich, którzy pisali po łacinie, ciągle się wydłuża, podobnie jak lista edycji im poświęconych, by wspomnieć choć edycje Jana Kochanowskiego dokonane przez Zofię Głombiowską¹⁹.

Pojawiają się publikacje doceniające twórczość autorów dotąd prawie nieznanych lub ujawniające nowe spojrzenie na literaturę nowolacińską

¹³ M. Manitius, *Geschichte der lateinischen Literatur des Mittelalters. Erster Teil. Von Justinian bis zur Mitte des zehnten Jahrhunderts. Mit Index*, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München 1911.

¹⁴ E. R. Curtius, *Europäische Literatur und lateinisches Mittelalter* by A. Francke AG-Verlag, Bern 1948. Por. także pierwsze polskie wydanie pod koniec XX wieku: Ernst Robert Curtius, *Literatura europejska i łacińskie średniowiecze*, tłumaczenie i opracowanie Andrzej Borowski, Kraków 1997.

¹⁵ J. Ijsewijn, *Companion to Neo-Latin Studies*, Leuven University Press, Leuven 1978.

¹⁶ Por. D. G. Morhof, *Polyhistor Literarius, Philosophicus Et Practicus*, Lubecae 1688.

¹⁷ Por. m.in. listę-katalog śląskich mówców łacińskich z pierwszej połowy XVII w., której autor, Thomas Sagittarius wymienił 36 nazwisk w większości nieznanymi poza tym źródłem. Por. B. Gaj, *Tradycje retoryczne na dawnym Śląsku (XVI–XVIII wiek)*, Fundacja Nauki i Kultury na Śląsku, Katowice–Opole 2007, s. 48–49.

¹⁸ Warto tu wspomnieć o stale uaktualnianej stronie prowadzonej przez Jana Oko. Por. <https://ioannesoculus.com/2023/04/25/bibliografia-pisarzy-lacinskih-z-ziem-polskich/> (dostęp: 15 września 2024). Bardzo cenne są prace młodszych filologów klasycznych-neolatynistów, oprócz wyżej wspomnianych m.in.: Izabeli Bogumił, Agnieszki Dziuby, Marii Łukaszewicz-Chantry, Moniki Miazek-Męczyńskiej, Jarosława Nowaszczuka, Iwony Słomak i Moniki Szczot.

¹⁹ J. Kochanowski, *Carmina Latina. Poezja łacińska*, cz. 1–2, oprac. Z. Głombiowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2008; Z. Głombiowska, *Elegie łacińskie Jana Kochanowskiego. Dwie wersje*, PWN, Warszawa 1981; Z. Głombiowska, *Łacińska i polska muza Jana Kochanowskiego*, Pax, Warszawa 1988, Z. Głombiowska, *W poszukiwaniu znaczeń. O poezji Jana Kochanowskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2001.

różnych epok. Z najnowszych książek poświęconych literaturze nowolacińskiej godne uwagi są zwłaszcza: rozprawa Barbary Milewskiej-Ważbińskiej o literaturze i kulturze baroku: studium pod tytułem *Res – verba – imagines*²⁰ oraz polski przekład, sporządzony przez Annę Treter, XVII-wiecznej księgi emblematów *Symboliczne medytacje nad życiem Chrystusa* autorstwa Tomasza Tretera²¹. Nie sposób wymienić tu wszystkich przekładów, publikacji, niezwykle ciekawych artykułów naukowych i popularno-naukowych, które ukazują się dość często, jednak wciąż nie wypełniają luki poznawczej i dlatego nadal aktualne pozostaje wezwanie do „uzupełnienia zaległości, zaniedbań i braków badawczych”.

Kto jednak ma się tego podjąć, jeśli nie kolejne pokolenia badaczy? A te trzeba znaleźć, wykształcić i na tyle przekazać im własną pasję badawczą, by mogła zaistnieć kontynuacja. Taka była idea tutorialu pt. *Autorzy nowolacińscy o Warszawie. Warsztat translologiczno-kulturowy. Przygotowanie publikacji studenckiej z profesorską asystą translacyjną*, zaproponowanego środowisku studencko-doktoranckiemu Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w semestrze letnim 2023 r. Inspiracją dla takiej propozycji badawczo-ćwiczeniowej był projekt przeprowadzony dekadę wcześniej w jednym ze śląskich liceów z młodzieżą uczęszczającą na kurs języka łacińskiego. Świetną motywacją dla intensywnej i sprawdzonej w praktyce nauki stało się wówczas nie tylko zdobycie zaliczenia kursu tzw. *kleine Latinum*, wymaganego przez niemieckie uczelnie, co było motywacją części licealistów, lecz także możliwość odkrycia nieznanej twórczości dawnych mieszkańców Śląska. Tamten projekt zakończył się publikacją pt. *Iuvenalia poetica. Śląscy poeci łacińscy w przekładzie licealistów*²². Zaproponowana na UKSW forma akademickiego międzywydziałowego tutorialu, do którego przeprowadzano nabór osób zainteresowanych spośród studentów i doktorantów, także wzbudziła zainteresowanie. I tak w czteroosobowym, pełnym, gronie uczestników znaleźli się dwaj doktoranci, historyk i teolog-filolog nowożytny oraz studenci filologii klasycznej.

---

²⁰ B. Milewska-Ważbińska, *Res – verba – imagines. Z rozważań o literaturze łacińskiej i kulturze dojrzałego baroku*, Wydział Polonistyki UW, Warszawa 2021.

²¹ T. Treter, *Symboliczne medytacje nad życiem Chrystusa*, przeł. A. Treter, Wydział Polonistyki UW, Warszawa 2020.

²² *Iuvenalia poetica. Śląscy poeci łacińscy w przekładzie licealistów*, Wybór, opracowanie i asysta translacyjna Beata Gaj, Fundacja Nauki i Kultury na Śląsku, Strzelce Opolskie–Opole 2014.

Projekt dotyczył translatologii jako teorii, a także tłumaczeń twórczości łacińskiej związanej z regionem, bo, jak się okazało, nawet sama Warszawa – Warszawa (nowo)łacińska, wciąż jeszcze posiada materiały budzące zainteresowanie i godne opracowania. Łacińskie utwory o Warszawie, które wybrali do translacji uczestnicy tutorialu, to utwory z XVIII wieku, dotyczące miejsc istniejących obecnie, lecz w zupełnie innych odsłonach. Łazienki Królewskie, Wilanów, Bielany, w tym droga przez las prowadząca na kampus UKSW – to wszystko znalazło się w łacińskich wierszach Józefa Epifanego Minasowicza, którego twórczość posłużyła jako główny „materiał ćwiczeniowy”. Uczestnicy tutorialu, współcześni mieszkańcy Warszawy, w trakcie kursu niejednokrotnie odczuwali zdziwienie i zachwyty wywołane nieznanymi im wcześniej warszawskimi konotacjami. Tak było np. w trakcie pracy nad utworem *VARSOVIA Syren urbium Poloniae*, gdyż młodzi ludzie dotąd skłonni łączyć postać Syreny ze znaną warszawską legendą oraz z Ondyną, mieli okazję poznać inną interpretację: w czasach Minasowicza chodziło raczej o wskazanie nawiązań do klasycznej mitologii. W zakresie doświadczeń translatologicznych ciekawym doznaniem dla filologów było zderzenie z „nieprzetłumaczalnym” (przynajmniej pozornie i w pierwszej fazie pracy). Wśród uczestników był hungarysta, obeznany z wyjątkowością form językowych oraz doskonale z łaciną i greką, jednak i dla niego translacje te były pewnym wyzwaniem. Okazało się ono przede wszystkim w sferze mentalnej, np. w zakresie postrzegania konotacji Warszawy i Drezna, a także w kwestii oddania atmosfery religijności i przeżywania wiary, pojmowania moralności. Oto drogą przez bieleński las wędruje niczym „ferajna z Bieleń”²³: pleban, zakonnik, szlachcic i mędrzec – zalety i przywary każdego stanu zostały oddane jednocześnie z sympatią, jak i z prześmiewczą krytyką. Tłumaczenia tego i podobnych utworów dokonano także na język angielski i niemiecki, gdyż okazały się interesujące dla kilku środowisk naukowych poza granicami Polski. Powstał zatem pomysł, by wykorzystać także do promocji opisaną po łacinie stolicę Polski planowaną już wówczas publikację, zwłaszcza że otrzymała ona wkrótce dofinansowanie Stowarzyszenia Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych „KOPIPOL”

²³ Tak zatytułowana jest książeczka adresowana do dzieci autorstwa Katarzyny (*nota bene!*) Minasowicz, która rozpoczyna się od następującej frazy: „To wszystko mogło się zdarzyć tylko w Warszawie. Bo czy znacie drugie takie miasto, w którego środku rośnie las? Nie żaden park ze zwirowymi alejkami czy fontanną, ale najprawdziwsza dzika puszcza”. Por. K. Minasowicz, *Ferajna z Lasku Bieleńskiego*, Wydawnictwo Ezop, Warszawa 2019, s. 4–5.

na edycję w Wydawnictwie Marek Derewiecki. Publikacja stanowi zatem ujęcie czterech perspektyw mentalnych, czterech systemów językowych, przy czym wyjściowy – łaciński – sam w sobie także był pewnego rodzaju „translacją”, tłumaczeniem pojęć klasycznej łaciny na rzeczywistość nowolacińską, słowiańską, początków XVIII w.

Kim był autor opisujący Warszawę po łacinie, wybrany podczas tutorialu do analizy i translacji? Józef Epifani Minasowicz (inny wariant nazwiska: Minasiewicz), urodzony 7 kwietnia 1718 r. zmarł 15 października 1796 r., herbu Przyjaciół, warszawianin pochodzenia ormiańskiego²⁴. Wśród licznych tytułów i podpisów literackich szczególnie upodobał sobie jeden: *Author Speciminis Musae Latinae*, co można przetłumaczyć jako „Autor Ideалу Muzy Łacińskiej”²⁵ i tym bardziej docenić ambicje literackie twórcy. Był literatem, historykiem, redaktorem „Monitora” w najlepszych okresach jego działalności²⁶, współpracownikiem (można nawet powiedzieć: współtwórcą) Biblioteki Załuskich, związany był z nuncjaturą papieską w Warszawie, został także kanonikiem kijowskim z nominacji biskupa Andrzeja Załuskiego.

Warszawie czasów Minasowicza, opisaney z punktu widzenia historii i architektury, poświęcono jeden z rozdziałów tej monografii, jednak warto choć w kilku zdaniach zarysować warunki bytowe i atmosferę, w jakiej przyszło żyć Józefowi Epifanemu. Był synem²⁷ ormiańskiego szlachcica i kupca, sekretarza króla Augusta II, od Augusta III zaś on sam otrzymał

---

²⁴ Por. *Wiki.Ormianie – wolna encyklopedia Ormian w Polsce*: https://wiki.ormianie.pl/index.php?title=J%C3%B3zef_Epifaniusz_Minasowicz (dostęp: 1 listopada 2024).

²⁵ Jest to także tytuł łacińskiego wydania epigramatów dedykowanych królowi Stanisławowi Augustowi oraz wielu innym słynnych osobom, jak np. kardynał M. a. Durini. Por. J. E. Minasowicci, *Specimen Musae Latinae vatis Poloni*, Augustae Masoviorum, Varsoviae 1792.

²⁶ Precyzyjny opis działalności „Monitora” z podkreśleniem okresów, w których redagował go Minasowicz jako doskonalszych od innych, znaleźć można w *Słowniku literatury polskiego oświecenia* pod red. Teresy Kostkiewiczowej, Ossolinem, Wrocław 2002, s. 294–295.

²⁷ Biogram J. E. Minasowicza (z uwzględnieniem uwag własnych, dokonanych na podstawie analizy jego twórczości) opracowany według E. Aleksandrowska, hasło: *Minasowicz Józef Epifani (1718–1796)*, w: *Bibliografia literatury polskiej. Nowy Korbut*, t. 5: *Oświecenie*, oprac. E. Aleksandrowska z zespołem, red. t. T. Mikulski, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1967, s. 319–328 oraz E. Aleksandrowska, *Józef Epifani Minasowicz (1718–1796)* w: *Pisarze polskiego oświecenia*, red. T. Kostkiewiczowa, Z. Goliński, Wydawnictwo Naukowe PWN, t. 1: Warszawa 1992, s. 187–203.

SPIS TREŚCI

Wstęp. Warszawa nowolacińska? – BEATA GAJ.....	3
--	---

CZĘŚĆ I. HISTORIA I LITERATURA

Warszawa w wieku XVIII. Rys historyczny – FRANCISZEK JÓZWICKI	25
<i>Onomastikon</i> – GRZEGORZ PAKOWSKI.....	62
<i>Descriptio urbis</i> , czyli jak opisać miasto. Łazienki – „stabilność płynności” i płacząca Biblioteka Załuska – IZABELA PODLASKA-KONKEL i BEATA GAJ... ..	70
Miłość niejedno ma imię, czyli Józefa Epifaniego Minasowicza utwory o miłości – MIŁOSŁAWA KROGULSKA i BEATA GAJ	79

CZĘŚĆ II. WYBRANE UTWORY JÓZEFA EPIFANIEGO MINASOWICZA O WARSZAWIE W TŁUMACZENIU POLSKIM. TRANSLACJA ANGIELSKA I NIEMIECKA – JOANNA GAJ

VARSOVIA Syren urbium Poloniae. WARSZAWA Syrena wśród polskich miast. WARSAW – A Mermaid Among Polish Cities. WARSCHAU – Die Sirene Unter Den PolnischenStädten	91
PETRONELLA QUERCIA VARSAVIENSIS. PETRONELLA – DĘBINA WARSZAWSKA. PETRONELLA WARSAW OAK. PETRONELLA WARSCHAUER EICHE	96
Carmen Macaronicum, AD JOSEPHUM ANDREAM COMITEM JUNOSZA ZAŁUSKI	108
Materiał graficzny	145
Bibliografia	146
Noty o Autorach.....	153
Streszczenie.....	155
Summary	156
Zusammenfassung.....	157
Indeks osób w tekście głównym	158

Publikacja dofinansowana ze środków Funduszu Wsparcia Twórców
Stowarzyszenia KOPIPOL

Stowarzyszenie KOPIPOL jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi twórców dzieł naukowych i technicznych. Powstało w 1995 roku z inicjatywy przedstawicieli świata nauki. Jego celem jest ochrona interesów twórców utworów naukowych i technicznych, wsparcie polskich środowisk naukowych oraz promowanie wiedzy na temat prawa autorskiego.

KOPIPOL działa na podstawie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi. Udziela licencji na korzystanie z dzieł naukowych, pobiera opłaty od producentów i importerów urządzeń reprograficznych, czystych nośników oraz tzw. punktów ksero. Zainkasowane pieniądze dzieli i wypłaca twórcom w ramach systemu zwanego repartycją. Poprzez dofinansowania z Funduszu Wsparcia Twórców Stowarzyszenie KOPIPOL pomaga autorom i instytucjom realizować wartościowe inicjatywy o charakterze naukowym, kulturalnym i edukacyjnym.

Szczegółowe informacje o Funduszu Wsparcia Twórców oraz wyszukiwarka autorów uprawnionych do wypłaty wynagrodzenia z systemu repartycji znajdują się na stronie Stowarzyszenia: www.kopipol.org.pl.